

POSTANOWIENIE

Dnia 25 sierpnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku W. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w P.

o przeniesienie odpowiedzialności za zaległości należności z tytułu składek,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 25 sierpnia 2021 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy od postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 12 lutego 2020 r., sygn. akt III AUz [...], III AUz [X.],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] postanowieniem z dnia 12 lutego 2020 r. - w sprawie z odwołania W. D. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w P. z dnia 17 sierpnia 2018 r. w przedmiocie przeniesienia odpowiedzialności za zaległości należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne - na skutek zażaleń wniesionych przez odwołującego się i organ rentowy od postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 8 listopada 2019 r., którym odrzucono odwołanie (pkt 1), zasądzono od odwołującego się na rzecz organu rentowego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2), sprostował oczywistą omyłkę pisarską zawartą w sentencji zaskarżonego postanowienia (pkt I), oddalił zażalenie odwołującego się (pkt II), zmienił pkt 2 orzeczenia w ten sposób, że zasądził od odwołującego się na rzecz organu rentowego kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt III) oraz zasądził od odwołującego

się na rzecz organu rentowego kwotę 450 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym (pkt IV).

W sprawie tej ustalono, że odwołujący się w dniu 22 lutego 2019 r. wniósł odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia 17 sierpnia 2018 r. wraz wnioskiem o przywrócenie terminu do wniesienia odwołania, podnosząc argumentację zmierzającą do obalenia domniemania skuteczności doręczenia zastępczego. Odwołujący się wskazywał między innymi, że w skrzynce pocztowej nie pozostawiono awiza. Zdaniem Sądów obu instancji, na gruncie art. 477⁹ § 3 k.p.c. brak było jednak podstaw do uznania, że zachodzą przesłanki pozwalające na merytoryczne rozpoznanie sprawy. Organ rentowy kierował pisma zgodnie ze wskazaniem odwołującego się, nie podał on innego adresu do doręczeń i to nawet mimo wiedzy o zepsutej skrzynce oraz świadomości prowadzenia postępowania w sprawie przeniesienia odpowiedzialności za zaległe składki na członków zarządu, otrzymał bowiem pismo z dnia 8 maja 2018 r. w sprawie wszczęcia postępowania, w którym zawarto pouczenie o skutkach niezawiadomienia o zmianie adresu. W konsekwencji Sady stwierdziły, że odwołanie podlega odrzuceniu z uwagi na brak podstaw do uznania, iż do przekroczenia terminu doszło z przyczyn niezależnych od odwołującego się.

Odwołujący się zaskarżył postanowienie Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną w części, tj. w zakresie punktów od II do IV, zarzucając zaskarżonemu postanowieniu obrazę: 1) art. 477⁹ § 3 k.p.c., przez błędne przyjęcie, że przekroczenie terminu na wniesienie odwołania nastąpiło z przyczyn od niego zależnych, podczas gdy przyczyna była od niego niezależna, co skutkowało oddaleniem jego zażalenia na postanowienie odrzucające odwołanie; 2) art. 42 § 1 k.p.a., przez jego niezastosowanie i niewzięcie pod uwagę, że organ rentowy powinien był dokonać doręczenia decyzji w mieszkaniu lub miejscu pracy odwołującego się, a nie w jakimkolwiek miejscu, w tym np. w miejscu jego zameldowania, co miało istotny wpływ na wynik sprawy przez uznanie, że decyzja została skutecznie doręczona „z dniem 20 września 2019 r”., co wcale nie nastąpiło; 3) art. 44 § 4 k.p.a., przez jego błędne zastosowanie i uznanie, że decyzja została skutecznie doręczona „z dniem 20 września 2019 r”., co wcale nie nastąpiło.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący uzasadnił spełnieniem przesłanki wskazanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., ponieważ oczywista zasadność skargi kasacyjnej wynika z wydania zaskarżonego orzeczenia w wyniku niewłaściwego zastosowania prawa. W ocenie skarżącego Sąd Apelacyjny błędnie przyjął, że uchybienie przez niego terminu do wniesienia odwołania nastąpiło z przyczyn od niego zależnych. Utrzymując w mocy postanowienie odrzucające odwołanie odmówił skarżącemu możliwości merytorycznego kwestionowania zasadności decyzji organu rentowego, przez co odebrał mu zagwarantowane konstytucyjnie prawo do sądu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, bądź istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czy też zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W konsekwencji tegoż w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej,

wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2013 r., III SK 55/12, LEX nr 1482419 i powołane tam orzeczenia).

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że odwołanie się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam

zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4 poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Zatem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi orzeczenie sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). Jednak o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860). Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tych wymagań odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo określeniem „rażącego”, „ewidentnego”, „kwalifikowanego lub oczywistego”, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 5 lutego 2014 r., III PK 86/13, LEX nr 1644571; z dnia 20 sierpnia 2014 r., II CSK 77/14, LEX nr 1511117; z dnia 11 kwietnia 2018 r., III UK 98/17, LEX nr 2497587).

Kierując się rozważaniami dokonanymi powyżej stwierdzić należy, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia warunków właściwych dla przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. z uwagi na brak wskazania przepisu, którego naruszenie miałoby postać naruszenia „kwalifikowanego”, „widocznego na pierwszy rzut oka”. Nie jest też wystarczające zastąpienie wyводу prawnego w uzasadnieniu wniosku samym tylko stwierdzeniem, że „zdaniem skarżącego zaskarżone orzeczenie zostało wydane w

wyniku niewłaściwego zastosowania prawa”. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący nie powołuje bowiem przepisów prawa, które zostały jego zdaniem w ewidentny sposób naruszone i w naruszeniu których upatruje on oczywistej zasadności skargi. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów kreatywnych skargi ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W ramach oceny, czy skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, nie jest rzeczą Sądu Najwyższego doszukiwanie się w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych argumentacji mającej wykazać występowanie deklaratowanej we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przesłanki przedsądu, ponieważ na tym etapie postępowania podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie nie podlegają jeszcze badaniu (por. pośród wielu postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2010 r., II UK 274/09, LEX nr 585794). Wynika to stąd, że na tym etapie przedmiotem badania dokonywanego przez Sąd Najwyższy jest jedynie to, czy wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej wskazuje i wykazuje choć jedną z podstaw (przesłanek) przedsądu wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Podstawy kasacyjne stanowią zaś odrębny od przesłanek przedsądu element skargi, w związku z czym nie zastępują one (ani ich uzasadnienie) i nie mogą zastąpić przesłanek przedsądu. Innymi słowy, podstawy kasacyjne podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Odnosząc się natomiast do poruszanych przez skarżącego aspektów związanych z tym, iż w jego ocenie Sąd Apelacyjny błędnie przyjął, że uchybienie terminu do wniesienia odwołania nastąpiło z przyczyn zależnych od skarżącego, zauważyć można, iż w judykaturze wyrażany jest pogląd, że sąd nie odrzuci odwołania od decyzji organu rentowego na podstawie art. 477⁹ § 3 k.p.c. tylko wówczas, gdy bezspornie stwierdzi, że przekroczenie ustawowego terminu nie jest nadmierne i że nastąpiło z przyczyn niezależnych od odwołującego się (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2020 r., I UK 425/19, LEX nr 3089200). W pozostałych przypadkach jest obowiązany odrzucić odwołanie. Odrzucając odwołanie na podstawie powyższego przepisu sąd uzasadnia, że nie

wystąpiły wskazane w nim obie przesłanki potraktowania spóźnionego odwołania tak, jakby zostało wniesione w terminie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2006 r., III UK 168/05, LEX nr 277825). Podkreślenia wymaga, że Sady orzekające badały przesłanki określone w tym przepisie, ale doszły do przekonania, iż nie wystąpiły one w okolicznościach faktycznych rozpoznawanej sprawy. Sąd Apelacyjny podniósł, iż skarżący mimo otrzymania pisma z dnia 8 maja 2018 r. w sprawie wszczęcia postępowania w sprawie przeniesienia odpowiedzialności za zaległe składki na członków zarządu, w którym zawarto pouczenie o skutkach niezawiadomienia o zmianie adresu, nie podał organowi rentowemu innego adresu do doręczeń. Organ rentowy kierował pisma zgodnie ze wskazaniem skarżącego. Stosownie do treści art. 41 k.p.a., w toku postępowania strony oraz ich przedstawiciele i pełnomocnicy mają obowiązek zawiadomić organ administracji publicznej o każdej zmianie swojego adresu, w tym adresu elektronicznego (§ 1). W razie zaniedbania obowiązku określonego w § 1 doręczenie pisma pod dotychczasowym adresem ma skutek prawny (§ 2). Skarżący nie wskazał nowego adresu. Sąd nie dał także wiary twierdzeniu skarżącego, że nie otrzymał on awiza z powodu zepsutej skrzynki pocztowej. Uszkodzenie skrzynki pocztowej, w przypadku jego wykazania, uzasadniać może wyłączenie domniemania doręczenia pisma (por. postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 23 października 2013 r., I OZ 971/13, LEX nr 1429065), jednak taka sytuacja zgodnie z wiążącymi Sąd Najwyższy ustaleniami w niniejszej sprawie nie zachodzi. Nie wskazano także na przeprowadzenie procedury reklamacyjnej – zgodnie z art. 92 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo pocztowe (Dz.U. z 2020 r., poz. 1041 ze zm.). Zaskarżonemu postanowieniu nie można zatem zarzucić oczywistej nieprawidłowości, a tym samym oczywistego naruszenia art. 477⁹ § 3 k.p.c.

Skarżący nie zdołał wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania skargi, wobec czego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.